

Sjunde roten, tomt 39

Kvarteret Traktören

Tjugosjunde roten 1637–57

Sillgatans södra sida,

Sextonde roten 1657–70

Torggatan – Tyggårdsgat.

ö 1/2 Sillgatan 19, v 1/2 Sillgatan 17

Västra delen av 7.39

”Uthi Johan Amias gård”

Troligen var det här som Johan Amia bedrev sitt karduansmakeri med från Tyskland införskaffade mästare. I denna (dåvarande 28:de) roten omtalas nämligen också två av de mästare, som omtalas som anställda hos honom nämligen *Matthis (Plütz) kardewansberedare* och *Jockum (Wendt) kardewansberedare*. Exakt var detta karduansmakeri var beläget går väl ej att bestämma. Men enligt Almquist skulle sonen *David Amia* och svågern *Jacob Herten* vid 1660-talets början ha bedrivit karduansmakeri på fyra tomter invid Kronhusanläggningen, som de 1662 avstod till kronan för utvidgning av tyghuset (Almquist I:728)

Jockum kardewansberedare 1640–42

Matthis kardewansberedare 1640–42

Henrik kardewansberedare 1643

Gregert kardewansberedare 1644, 1646–1648: 3 mtl, 1645: 2 mtl

Stier (Olufsson) Carduansbereder R28 1646–48: 2 mtl, *Stier Olufsson* 1647: 3 mtl

Philip knivsmed 1649

sv ½ 7.39

Nils Esbjörnsson murmästare

Rotemästare fr 1652 1649–55: 2 mtl, 1656: 1.20, 1657v: ****XVI****, 1657h, 1658: 2, 1659–63: 1½, 1665: 3, 1666: 2, 1667–70: 1 tomt (begr. Gustavi 15.6.1671), änkan 1671–81, begr. 19.1.1689.

”Anno 1647 den 18 December war Cornilles Isacksson mädh migh undertecknat och mätte En tomt till Niels Esbjörnsson beliggande på Sillegatan Emillan Amon Muremästare på den västre sidan och Lars muremästare på den östra sidan, hållandes i bredden 24 fott och i längden 74 fott. Datum Giötheborg som föreskrefwit står

Anders Bannge

Cornellis Isacksson

Denna Copian Lijke lydandes med sielfwa originalet Attesterar

Gustaf Jonsson? Hiortberg Anders Dimberg fyrverker m fl

(— ling Loodh? styckejunker)” (EIIa:4 1667)

I EIIa:6 omtalas Jonas Christenssons tomt mellan Nils murmästares gård i väster och Alexander handskmakare i öster.

Hans Horn vände sig i UR den 10.10.1666 mot Nils muremästare, som ville rygga sitt kontrakt som cautionist för Hans Horns lärodräng och som icke ville betala resterande 40 daler kopparmynt som ersättning för att denne *läreträning Sven Börgesson* innan hans läroår förflutit olovligt avträdde. Nils murmästare begärde tillbaka den cautionsskrift han underskrivit tillsammans med läreträningen Sven Börgesson.

Det fanns ytterligare en Niclas murmästare i rote 12 1647 och i rote 28 1650.

Nils Esbjörnssons son var

Esbjörn Nilsson kronoskeppare

1678–81 M1678 ½ tomt

Gustavi tomtöreslängder 1677–81½ tomt.

Han ägde gård med halv tomt på vid Nygatan i hörnet intill Kronhuset och intill farbrodern Amund Esbjörnsson murmästares änka Karin Andersdotter, vars gård såldes till Elisabeth Wibers. Den 22.2.1684 vände sig *Johan Gotherus* i kravmål mot skepparen Esbjörn Nilsson, som hade varit skyldig *Samuel Gibs* pengar, som Gotherus skulle kräva. Den 2 juni s.å. lagbjöd Samuel Gibs skepparen Esbjörn Nilssons hus och gård.

Esbjörn Nilsson var gift med *handskmakaredottern Brita Alexandersdotter Stevin*, som 1714 (?) anklagades för att bereda skinn och fuska i handskmakareyrket, vars mästare protesterade. Det anfördes att Esbjörn Nilsson varit 45 år i Kungl. Maj:ts tjänst (EIIa:26).

I gården bodde 1696 *Petter Berg styrman* tillsammans med *styrmannen Johan Slickert* (Sleiker), som kallades skeppare, när han 3.10.1695 fick burskap. Johan Slickert var styrman vid amiralitetet och omtalas 1718 ha avlidit på holländska ostindiska kompaniets skepp *Westerdyke Horn*. Men redan i 1715 års tomtöreslängd omtalas Johan styrmans änka (1717 Johan Jonssons änka). Tillsammans med henne bor i gården 1717 *Pär Olsson Ringkarl* med sin hustru *Åsa Andersdotter*, 1725 *Lars Larsson saltmålare*, 1725 borgaren *Lorentz Wetterström* med pigan Dordi. Här i gården vid Smedjegatan bodde 1730 änkans måg *Gustaf Johansson Medberg* (var död 1745) och borgaren *Hans Swanström*.

Den 27.11.1732 lät borgaren *Hans Swanström*. första resan uppbjuda hustru Ingeborg Schlickerts hus och gård på Sillgatan enl mag. resol. 2.10.1731 för skuld till Swanström.

Johan Slicker styrmans änka *Ingeborg Jonsdotter* ärvde en gård ”emot ekeskogen”, som uppbjöds 25.4.1737 för en skuld. Den hade tillhört hennes mor *Anna Andersdotter*. Se Berg II:9–10, 329. Skepparänkan Ingeborg Slicker(dt) begravdes D 23.5.1740.

Paradskrivaren Caspar Pettersson

omtalas som innehavare 1745–55

Redan den 13.7.1732 hade ”Ingel Slickert” pantat sitt hus och gård på Sillgatan till inventarie-skrivaren Casper Pettersson av vilken hon ”tid efter annan hade erhållit kontante penningar till sitt och sina barns trångmål”, sammanlagt 300 d smt.

I konkursarkivet omtalas 1.1.1747 konkurs (1744, 1746, 1747) för ”afwekne Smedie och Tackelskrifwaren Caspar Pettersson” vid Kungl. Amiralitetet. Hans fasta egendom var två avbrända tomter vid Kronhuset.

Sedan Johan Magnus Greffling i juni 1763 köpt 1½ tomt i hörnet av Sill- och Smedjegatorna mitt emot Artillerityggården begärde han att även få inlösa den andra halva tomten näst intill Tyska skolan, som förut tillhört bokhållaren i amiralitetet Caspar Pettersson och efter hans död ägdes av dottern *jungfru Maja Stina Pettersson*.

Den 17.11.1766: Kommendörkaptenen och riddaren av Kungl. Svärdsorden Herr Axel Didrik Stålhandske hade som förmyndare för jungfrun Maria Christina Pettersson den 14.10.1766 till hemförare-båteåldersmannen Johan Magnus Greffling för 300 d smt sålt sin pupills på Smedjegatan intill Tyska Skolehuset å ena och Grefflings en och en halv tomt å andra sidan belägna halva ödetomt, till vilket köp Borgmästare och råd hade samtyckt. Greffling hade betalt 30-penningen till staden med 10 d smt. Greffling lät uppbjuda denna halva tomt jämte dess föri ägande halva tomt, som han den 11.6.1763 köpt tillika med dess hela tomt köpt av famnmätaren Lars M Carlund för 1 400 d smt.

nv 1/2 7.39:

Amund Esbjörnsson murmästare 1640:1, 1643–45: 2 mtl, 1646–48: 3 mtl. 1649–55: 2 mtl, 1656: 1.20, 1657v: 1 (XVI), 1657h: 1, 1658: 2, 1659–63:1½, 1665: 3, 1666: 2, 1667–70–81

M 1.2.1678 tomt

Gustavi tomtöreslängder 1670–81½ tomt

”Item en huuskarl med sin hustru” 1643: 2 mtl

4.7.1687: Första resan låter

hustru Elisabeth Wibers

lagbjuda en halv tomt med därpå stående hus belägen på Nygatan mellan sal Mr Westermans hus och Esbjörn Nilsson Cronoskeppares (v 1/2 7.39) halva tomt på hörnet åt Kronohuset, den hon sig av hustru *Karin Andersdotter*, sal Amund Murmästares efterleverska för 70 rdr köpt haver.

Den 8.12.1687 behandlade rätten, att kronoskeppare Esbjörn Nilssons hustru hade klandrat detta köp men ej hunnit göra detta i tid, eftersom mannen var bortrest. Esbjörn Nilssons hustru ägde mätaresedel på tomten. Hon lovade, att före jul betala Elisabeth Wibers de 70 rdr, som denna hade erlagt för tomten. Den 7.2.1688 kom saken upp på nytt, varvid Esbjörn Nilssons hustru hävdade, att hon ägde såväl börd- som naborätt till Amund Esbjörnssons halva tomt. Visserligen hade hon inte hållit löftet om betalning av de 70 riksdalarna men hon lovade Elisabeth Wibers ränta på pengarna. Denna ville dock stå vid sitt lagbjudna och lagståndna köp. Pres. Maklier reagerade och utlät sig på följande sätt:

”Nodus quaestionis vore denna:

1) om en som fattig är och ej mäktade sin havande bördsrätt inlösa, om domaren då kunde honom densamma betaga, som vore eftertänkligit

2) Om tomterivningen, som strävar emot Kungl. förordning och stadga, bör tillåtas, och om icke bägge halva tomterna, som en Mann före detta tillhört hava, icke nu böra komma tillsammans igen till rätta bördemannens arvingar, och i stället för en kryddegård staden till prydnad tjänliga hus därpå uppsättas, helst emedan Wibers dess förutan med hus och tomt är väl försedder.”

Men i rätten berättades, att denne Esbjörns hustru icke klandrade för sig själv utan ville överlåta tomten på en främmande, vilket hon förnekade. Den 9 februari anförde man, att Esbjörn Nilsson ej själv hade arvsrätt till huset, utan den ägde Esbjörns moder, så länge hon levde, tvisten gällde ”en liten tomt och plats med därpå stående gamble små hus intill hustru Elisabeth Wibers hus och gård belägen”, vars försäljning till Elisabeth Wibers kronoskepparen *Esbjörn Nilssons hustru Britta Alexandersdotter* hade klandrat. Tomten tilldömdes hustru Elisabeth Wibers, eftersom den var lagbjuden och lagstånden. I fastebrevet, som Elisabeth Wibers erhöll, stod bl.a., att murmästare sal Amund Esbjörnssons efterleverska hustru Karin Andersdotter till hustru Elisabeth Wibers sålt ”en liten och fullkomlig tomt belägen på Nygatan mellan bemalte hustru Elisabeth Wibers hus och gård på södra och skepparen Esbjörn Nilssons hörnegård å norra, hållandes i längden efter den uppvisade mätaresedeln 39 fötter och i bredden 28 fötter för 70 rdr” (RR 6.4.1688).

Elisabeth Wibers bytte nu med *Olof (Roluf) Björkman*, som i utbyte mot Amund murmästares gamla tomt, som Elisabeth Wibers fick fasta på den 8.2.1688 till henne med sin hustru *Anna Andersdotters* råd och samtycke överlämnade sin lilla tomt belägen mellan hustru Elisabeth Wibers och Esbjörn Fiskares tomt och gård på Köpmangatan.

Redan 1696–1710 ägdes gården av Roluf Björkmans änka (Här emellan innehas gården troligen av styrman *Petter Berg*. Enligt kroglistan 1717 skulle Petter Bergh styrman 7.39 driva *krogen Kompass* med 3 d accis.)

1737–55 hökaren *Anders Larsson Carlund* (burskap 1.4.1732). (En yngre bryggare Anders Carlund; se 4.135 och 1.28.)

Östra delen av 7.39

Lars Pedersson murmästare 1644–61, änkan 1662

Kerstin Olofsdotter, sal Lars Pederssons efterleverska anklagades vid överrätten den 18.12.1662 för att ha haft lägersmål med den ”äkte gifte mannen” *rustmästaren under överste Ranks rege-mente Anders Martinsson*.

Kanske var det för att betala böterna för detta lönskaläge, som sal Lars Pederssons änka Kerstin Olofsdotter och Börta Larsdotter den 12.12.1663 (EIIa:1) sålde hälften av sin gård ”den där som är bebyggd fram till gatan” belägen på Sillgatan mellan Nils Esbjörnssons gård i väster och Sander handskmakare i öster till

Jonas Christiersons båtsman

1666–79, änkan 1681 M1678

Gustavi tomtöreslängder 1670–78, änkan 1679–81 1 tomt

I magistratens handlingar finns en måttbeskrivning av Börge Amundsson och Guldbrand Andersson på Jonas Christiersons tomt. Att denne svarade för en hel tomt tyder på att han köpt även resten av Lars murmästares änkas tomt.

Oluf (Roluf) Björkman

1681

I bakugnlängden 1681 står mellan Nils Esbjörnssons arvtagare Esbjörn Nilsson och Sander handskmakare såväl Jonas Christiersons änka som Oluf Björkman. Möjligt är att gården senare övergick till Oluf Björkman genom giftermål med Jonas änka. Senare tomtöreslängder är annars

svåra att förklara. Han kan ha överlåtit Amund murmästares halva tomt på Nygatan, som han bytte till sig av hustru Elisabeth Wibers till sin (styvmåg?) Johan styrman.

Roluf Björkman omtalas den 3.7.1693 som skeppare på David Amias skepp *Oranienbohm*. Den 24.4.1691 utsågs skepparen Roluf Björkman. Jöns Lind och Sven Kruse att värdera Jöns Håhls skuta. Den 18.1.1685 testamenterade Roluf Björkman till sin hustru *Anna Andersdotter* och förklarar sig då vara ”en frisk och i lifwet men dock en gammal man, som icke många dagar kan hafwa återstående” (AIIb:4). Han begravdes den 21.3.1694. Hans änka står i tomtöreslängden 1696–1710 för en tomt. Hon begravdes i Gustavi den 19.12.1711,

1715 ägdes gården av (mågen?) *styrmannen Petter Berg* (tomt 190, hus 280, lösöre 80, inneboende sonen *Roluf Berg*, lösöre 20, *Swen Runngren*, lösöre 20) som kvarstår som ägare ännu 1737. Men 1745 ägde hökaren *Anders Larsson Carlund* såväl denna hela som den halva tomten väster om denna, varför tomterna i fortsättningen delade historia.

Trähandlaren Lars M Carlund (burskap 5.7.1765): Ingrid Drakes bror *skräddare Magnus Carlund*, se 10.16, burskap 1734, begr. D 2.5.1759, bou 1760 hade son Lars, först *kvinnoskräddare*, sedan *bryggeriarrendator*) Han ansökte den 20.7.1764 om den ledigförklarade famnmätaretjänsten (EIIb:108). Han förklarade sig vara infödd borgareson. Hans avlidne fader hade drabbats av två av stadens vådeldar.

Trähandlaren Lars M Carlund sålde 13.6.1763 till

Åldermannen vid hemförarebåtegillet Johan M Grefling.

Han hade för 1 400 d smt av Lars M Carlund köpt 1½ i hörnet av Smedje- och Sillgatorna mitt emot Kungl. Artillerigården belägen tomt med plank och därå befintlig sten att nu genast tillträda och nyttja 30-penning 46 daler 21⅓ d smt.

1775–90 talas om båtåldermannen Johan M Greflings tomt bebyggd med sillbodas (1800 med bodas). I bouppteckningen efter Grefling den 23.7.1801 omtalas denne som ägare till hörntomten 7.39 bebyggd med korsvirkesbodas.

1807 *Stadskvartermästare Lars Gööks* bodas (uppbud 28.3.1803)

Senare uppbud av 7.39

polisuppsyningsman P F Örum 3.5.1847

handl Simon Ahrenberg 10.5.1847

handelsbetj J W Andersson m fl 4.4.1853

destillatör J Andersson 25.8.1856

handl A J Setterborg 21.8.1865